

دشتیار

شرکت کشاورزی

تولید و تامین عمده بذر و نهال اصلاح شده

Email : iran_dashtyar@yahoo.com

آویشن

Thymus vulgaris

از خانواده : *Labiatae* (نعناع)

نشریه تحقیقی ترویجی شماره ۱۱

اصفهان، خیابان هشت بهشت شرقی، جنب مجتمع تجاری بهشت پلاک ۸۸۲

کد پستی: ۸۱۵۷۶۴۴۱۸۱ تلفکس: ۲۶۴۱۶۱۳-۳۱۱ همراه: ۰۹۱۳۱۱۳۷۲۶۵

گیاه شناسی:

نام آویشن نامی آشنا و برای گروهی از گیاهان که جملگی به خانواده نعنا یا *Labia-tae* تعلق داشته و از سه جنس مختلف تشکیل می گردند اطلاق می شود.

۱- جنس *Zataria*، ۲- جنس *Ziziphora*، ۳- جنس *Thymus* گونه های مختلف این سه جنس در ایران به صورت خودرو وجود دارد مثلا از جنس شماره ۱ گونه ای بنام آویشن پهن برگ یا آویشن شیرازی بنام *Z. multiflora* و یا از جنس شماره ۲ گونه *Z. chinopodiosdes* که به آویشن برگ باریک معروف است و در اکثر نقاط ایران دیده می شود و از جنس شماره ۳ دهها گونه در دنیا وجود دارد که مشخصا ۱۴ گونه آن در ایران شناسایی شده و گونه انحصاری ایرانی آن *Thymus persica* و معروفترین گونه این جنس آویشن معمولی یا *Thymus vulgaris* می باشد که نسبت به سایر گونه ها بازدهی بیشتری داشته و مواد متشکله آن عالی است. در اینجا به بررسی گونه *Thymus vulgaris* می پردازیم، که گیاهی چندساله بوته ای دارای ساقه های متعدد مستقیم، علفی، چوبی و کوتاه قد به ارتفاع ۳۰-۱۰ سانتی متر است (گاهی ۸۰-۴۰). ساقه ها پوشیده از کرکهای سفیدرنگ، برگها معطر و تاحدودی همیشه سبز، بدون دمبرگ یا با دمبرگ، برگها بیضوی، نیزه ای شکل، کشیده و لوزی مانند به طول ۵-۱۵ میلیمتر، سطح زیرین برگها متمایل به سفید و پوشیده از غده های حاوی اسانس بسیار معطر، گلها به رنگ ارغوانی کم رنگ یا سفید، گلها لوله ای و دولبه به طول ۵ میلیمتر، کاسبرگها کرکدار، میوه فندقه کوچک که داخل آن ۴ عدد بذر وجود دارد که ۲-۳ سال قدرت رویش دارد. در شرایط اقلیمی خوب ۲۰-۱۴ روز بعد از کاشت سبز می شود در یک گرم ۲۵-۳۰ هزار عدد بذر وجود دارد. وزن هزار دانه آن ۰/۲۸-۰/۲۵ گرم است. استاندارد قوه نامیه ۸۰٪ است.

قسمت مورد استفاده:

برگها، سرشاخه گلدار، گلها

ترکیبات شیمیایی:

اسانس آن متشکل از مایعی زرد رنگ یا قهوه ای مایل به قرمز با بویی مطبوع است. طعم آن تند است و خنک کننده که از تقطیر برگها و سرشاخه های گلدار بدست می آید. سرشاخه حاوی تانن و ترکیبات فنولی است مهمترین اسانس آن تیمول و به نام *carvacol* و به میزان ۰/۸-۲/۶٪ است، میزان این اسانس در نور کامل خورشید افزایش می یابد.

محیط شناسی و بررسی رویشگاه:

در اماکن گرم و خشک با ارتفاع کم و متوسط، آفتابگیر، چمنزارها، مناطق عاری از درخت و نیز داخل جنگلها، تپه های شنی و چراگاهها می روید.

زراعت:

از طریق بذر، قلمه و تقسیم بوته تکثیر می شود. تکثیر از طریق بوته روش مناسبتری است و ۴-۶ سال در مزرعه می ماند. از سال سوم به بعد بیشترین عملکرد و میزان اسانس را خواهد داشت با قلمه های ۵-۱۰ سانتی تکثیر آن در بهار به آسانی امکان پذیر است. زمان کشت مستقیم با بذر هم اوایل بهار تا اواسط پائیز در درجه حرارت ۱۲-۳۲ درجه سانتی گراد می باشد. عمق کاشت باید کمتر از ۰/۵ سانتیمتر و میزان بذر خالص در شرایط کاملا مساعد ۵-۶ کیلوگرم در هکتار است. بهترین فاصله کاشت ۱۵ سانتی متر روی ردیف و ۵۰ سانتیمتر بین ردیف است.

در کشت غیرمستقیم ۶۰۰-۵۰۰ گرم بذر برای تولید نشاء در اواخر زمستان در گلخانه کشت شده و بعد از آنکه نشاها ۷-۵/۵ سانتی متر شد به زمین اصلی منتقل می شوند. تکثیر قلمه در اواخر پاییز صورت می گیرد. ۷۵-۶۵ هزار قلمه را در خزانه گرم به مدت ۶۰-۴۵ روز ریشه دار می کنند و ۴۵-۳۰ روز پس از جوانه زنی به زمین اصلی به فاصله های ۶۰-۵۰ یا ۳۰-۲۰ سانتی متر منتقل می کنند.

نیاز کودی:

۲۰۰-۳۰۰ تن کود دامی قبل از کاشت، در بهار ۸۰-۵۰ کیلوگرم کود فسفره، ۸۰-۵۰ کیلوگرم کود پتاسه به همراه ۶۰-۴۰ کیلوگرم کود ازته استفاده می گردد، به علت آهک دوست بودن این گیاه در زمین هایی که آهک کمی دارند در هر هکتار ۵-۴ تن کود آهک با کربنات کلسیم یا ۳-۲/۵ تن آهک پخته به زمین می دهند.

نیاز آبی:

تنش خشکی موجب افزایش ماده موثره در برگ می شود.

نوع خاک:

باید دارای زهکش خوب، نرم، رسی یا ماسه ای با حداقل PH شش باشد، همچنین خاک آهکی را بهتر می پسندد.

مبارزه با آفات، بیماری ها و علف هرز:

قبل از کاشت سم پاشی با آفالون حدود ۷۵ کیلوگرم، گزاگارد ۵۰ حدود ۲ کیلوگرم، زمرون ۲۵ حدود ۱/۵ کیلوگرم در هکتار، versatill, foresite, stomp، sinbar, linuron مؤثر است.

زمان گلدهی و برداشت محصول:

برداشت محصول در زمان گلدهی، دو مرتبه در سال در خرداد تا شهریور انجام می شود.

مناطق انتشار:

استانهای شمالی، استانهای غربی، لرستان، کردستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، اصفهان.

خواص و کاربرد:

درمان بیماریهای قارچی، جرب، یرقان، گلودرد، سوء هاضمه، ضعف اعصاب، بوبر دهان، ضد تشنج، رفع بیماریهای دستگاه تنفسی مثل ذات الریه، رفع بیماری روده، کلیه و مثانه، در مان تقرس و رماتیسم. یک شاخه از گیاه را در یک لیتر آب حل کرده و برای سفیدی دندانها استفاده کنید یا ۴ گرم آن را در یک لیوان دمکرده و استفاده کنید.

منابع:

- ۱- دکتر هادی صمصام شریعت، پرورش و تکثیر گیاهان دارویی، انتشارات مانی، ۱۳۷۴.
- ۲- دکتر محمد خانی، بخش تخصصی گیاهان دارویی، انتشار دانشگاه شهرکرد، ۱۳۸۶.
- ۳- زیبا جم زاده؛ آویشن، انتشارات موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور، شماره ۹۱، ۱۳۷۳.
- ۴- چند مقاله (بررسی تولید آویشن، رضا امیدبیگی، مجله پژوهش و سازندگی، شماره ۳۶، مقاله آشنایی با گیاه دارویی آویشن، محمد تقی درزی، مقاله گیاه دارویی آویشن، بهاره خرمی.
- ۵- آرشیو اطلاعات تجربی و کاربردی بخش تولید و فرآوری گیاهان دارویی و صنعتی شرکت دشتیار.